

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради
історичного факультету
від 20.12.2023 № 4

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ .
з комплексного кваліфікаційного екзамену .
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійна програма «Соціологія»
спеціальність «054 Соціологія»

м.Київ, 2023

програма підсумкової атестації

для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціологія»

Розробники:

кандидат соціологічних наук, доцент Зубченко О. С.,

кандидат соціологічних наук, доцент Стадник А. Г.,

кандидат політичних наук, доцент Іванець Т. М.

Програма підсумкової атестації обговорена та схвалена на засіданні кафедри філософії та соціології, протокол від 20.12.2022 № 6.

Зубченко О. С., 2023 рік

Стадник А. Г., 2023 рік

Іванець Т. М., 2023 рік

1. Пояснювальна записка

Метою атестаційного екзамену являється оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників освітньо-професійної програми «Соціологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики.

До основних *завдань* атестаційного екзамену відноситься перевірка:

- набутих здобувачем вищої освіти компетенцій (загальних та спеціальних);
- рівня володіння сучасним соціологічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв’язання складних задач та практичних проблем соціології;
- рівня володіння методологією та інструментарієм проведення соціологічного дослідження.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень досягнення визначених результатів навчання та їх відповідність кваліфікації «Бакалавр з соціології» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Перелік компетенцій випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

	<p>ЗК02. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК03. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК13. Здатність розробляти власну траєкторію саморозвитку.</p>
<p>Спеціальні (фахові,</p>	<p>СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.</p>

предметні) компетентності	<p>СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.</p> <p>СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.</p> <p>СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.</p> <p>СК05. Здатність самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження</p> <p>СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців</p> <p>СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.</p> <p>СК09. Здатність розумітися на специфіці суспільних процесів та особливостях розвитку соціальних спільнот в регіоні.</p> <p>СК10. Здатність планувати, розробляти та реалізовувати проекти соціального спрямування.</p>
------------------------------	--

Результати навчання

РН-1	Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності
РН-2	Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.
РН-3	Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

PH-4	Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.
PH-5	Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.
PH-6	Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.
PH-7	Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.
PH-8	Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури
PH-9	Вміти розробляти програму соціологічного дослідження
PH-10	Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів
PH-11	Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців
PH-12	Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога
PH-13	Вміти проводити дослідження та робити прогноз щодо розвитку суспільних процесів з урахуванням регіональної специфіки.
PH-14	Виступати організатором та виконавцем проектів соціального спрямування

2. Перелік програмних питань з дисциплін

До атестаційного екзамену увійшли питання з навчальних дисциплін «Історія соціології», «Сучасні соціологічні теорії», «Соціологія управління», «Соціологія міжнародних відносин», «Соціологія масової комунікації», «Методологія соціологічних досліджень», «Програмування соціологічних досліджень».

1. Суспільство та соціальна взаємодія як об'єкт та предмет соціології. Трансформація уявлень про предмет соціології.
2. Основні функції соціології: теоретико-пізнавальні та практично-політичні.
3. Рівні соціологічного знання: загальносоціологічні теорії, теорії середнього рівня, емпірична соціологія.
4. Позитивізм О. Конта. Концепція співвідношення суспільства та індивіда
5. Психологія натовпу Г. Лебона.
6. Теорія наслідування Г. Тарда як ключ до пояснення соціальної поведінки
7. Органіцизм та еволюціонізм у теорії Г. Спенсера.
8. Теорія «дзеркально Я» Ч. Кулі
9. Символічний інтеракціонізм Дж Міда. «І» та «me».
10. Соціологічні аспекти психоаналіза у творчості З. Фрейда. Структура особистості: Воно, Я, Над-Я
11. Розуміюча соціологія М. Вебера. Теорія соціальної дії та вчення про типи легітимного панування.
12. Особливості творчості Е. Дюркгейма. Суспільні норми та цінності, поняття анамії.
13. Теорія соціальної поведінки В. Паретто. Теорія еліт
14. Структурно-функціональна теорія Т. Парсонса.
15. Функціональний аналіз Р. Мертонса.

- 16.Феноменологічна соціологія А. Шюца: життєвий світ та повсякденність
- 17.Наукові дослідження, їх різновиди та структура. Класифікації методів дослідження.
- 18.Програма дослідження: структура та основні етапи. Гіпотези дослідження
- 19.Вибірковий метод: генеральна сукупність, вимоги та методи формування вибірки.
- 20.Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність. Види валідності, валідизація та забезпечення надійності інформації.
- 21.Спостереження як метод збору інформації: види, переваги, недоліки, роль спостерігача
- 22.Експеримент як метод збору інформації: види, процес планування та організації, внутрішня та зовнішня валідність
- 23.Анкетування як метод опитування: види анкетувань, типи анкет та різновиди питань, основні вимоги до анкет та питань.
- 24.Інтервювання як метод опитування, його види
- 25.Експертні опитування: види та процедури експертного опитування. Пошук, відбір та підготовка експертів.
- 26.Аналіз документів як метод збору інформації. Контент-аналіз.
- 27.Соціальна статистика як метод збору інформації.
- 28.Соціометрія: особливості застосування та інструментарій, соціометричні індекси, матриці,соціограми
- 29.Структура, елементи та функції програми соціологічного дослідження
- 30.Біографічний метод: історія, основні напрямки, сфери застосування
- 31.Методики соціологічних досліджень та їх різновиди.
- 32.Методологія як фундаментальна основа визначення стратегії дослідження
- 33.Соціальна складова особистості. Соціальні статуси та соціальні ролі (поняття та види).

34. Соціалізація особистості: сутність, етапи, механізми, суб'єкти та агенти. Поняття ресоціалізації.
35. Підходи до розуміння понять «гендерна ідентичність», «гендерний стереотип». Основні прояви гендерної рівності та дискримінації.
36. Професійна діяльність як складова соціального життя: поняття, етапи професіоналізації, мотивація та стимулювання професійної діяльності, професійне вигорання та професійні кризи.
37. Поняття конфлікту, основні види та стилі поведінки в конфліктних ситуаціях. Рольові конфлікти
38. Запобігання та розв'язання конфліктів у різних сферах життя.
39. Управління як вид соціальної діяльності. Лідерство, керівництво та корпоративна культура.
40. Сім'я як соціальний інститут: характеристика, функції, види, актуальні проблеми.
41. Соціальна група: поняття, основні ознаки. Класифікація соціальних груп (малі, середні, великі)
42. Натовп як велика стихійна група: основні характеристики та типологія.
43. Етнічні групи: поняття, форми існування етносів, етнічні процеси, етнічна ідентичність та свідомість.
44. Мала соціальна група: поняття, класифікація, структура та процеси в малій групі. Комформізм та згуртованість.
45. Соціальний інститут: поняття, характерні ознаки, основні види та функції
46. Соціальна стратифікація та соціальна нерівність: поняття, критерії, види.
47. Соціальна мобільність: поняття, типи, механізми, чинники.
48. Міграція як вид просторової соціальної мобільності: сутність, соціальні та психологічні характеристики.

3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти

Оцінка за підсумкову атестацію з комплексного кваліфікаційного екзамену є сумою балів, які здобувач вищої освіти отримує за відповіді за кожним з питань, передбачених чинною програмою.

Комплексний кваліфікаційний екзамен проводиться в усній формі та оцінюється від 0 до 100 балів (три питання, перше та друге питання оцінюється від 0 до 35 балів та третє питання – від 0 до 30 балів).

100-бальна шкала	ЄКТС	Національна шкала	визначення
90-100	A	відмінно	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю помилок
82-89	B	дуже добре	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками
74-81	C	добре	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю грубих помилок
64-73	D	задовільно	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю недоліків
60-63	E	достатньо	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості
менше 60	F	незадовільно	Незадовільна відповідь, виконані завдання не відповідають критеріям якості

4. Список літератури

1. Батаєва К., Бурлачук В., Степаненко В. (ред.). Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018.
2. Зарубіжна соціологія (XX - початок XXI століття): хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара ; уклад.: В. Г. Городяненко, В. В. Ніколенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2009. 654 с.
3. Захарченко М. В. Історія соціології від античності до початку XX ст.: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К. : Либідь, 1993. 334 с.
4. Історія соціології: навчальний посібник / За ред. І.П. Рущенко. Х.: ТОВ «Планета-Прінт», 2017. 442 с.
5. Козирєв М.П. Соціологія : підручник. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 655 с.
6. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підручник. К.: Каравела, 2004. 456 с.
7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. К. : МАУП, 1999. 344 с.
8. Рахманов О.А., Бульбенюк С.С., Манелюк М.Ю. Історія соціології (у 2-х книгах): навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2017. 259 с.
9. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. К.: Атіка, 2004. 480 с.
10. Слющинський Б.В. Соціологія: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ. Маріуполь, 2011. 148 с.
11. Соціологія: підручник / Ю. Ф. Пачковський та ін.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 416 с.
12. Танчин І.З. Соціологія. К. : Знання, 2007. 351 с.
13. Яремчук С.С. Соціологія: навч. посіб. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2015. 239 с.
14. Ярошенко А.О. Курс лекцій з історії соціології. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. 195 с.